

Exodus 3: 9-15 / 1 Johannes 4:12 / Johannes 1:18

Gemeente van Christus, lieven mensen,

Tijden veranderen en wij met hen, dat is nooit anders geweest. Maar vandaag is er meer aan de hand, in onze tijd verandert een heel tijdperk.

De basisoriëntaties van de westerse cultuur zijn fundamenteel aan het verschuiven en dat raakt natuurlijk ook kerk en geloof. Secularisatie, leegloop en interne verwarring zijn daarvan de symptomen.

De reactie van de kerk bestond de laatste decennia vaak uit symptoombestrijding.

Maar gaandeweg brak het besef door dat we dieper moeten graven.

Ons als kerk en individueel gelovige als het ware opnieuw uitvinden.

Ik weet wel dat dit hier niet de juiste uitdrukking is, maar zo voelt het wel aan.

De oude geschriften die samen de Bijbel vormen, weer opnieuw lezen als verslag van een zoektocht van mensen, de eeuwen door, dwars door alle grote veranderingen heen. Geschriften vol verhalen en wijsheden die ons kunnen helpen in onze *eigen* zoektocht naar God, die wij zo vaak als afwezig ervaren.

Maar soms *ervaren* we die afwezige God wel, als een geheim, als een energie die naar ons toekomt, een energie waarvan je zelf niet de eigenaar bent, om met de kunstenaar Jan Pieter Gootjes te spreken, van wie in deze kerk een aantal schilderijen hangt, onder de naam Silentium – stilte.

Hij zegt daarbij: 'Ik kom in een energie waarin alles goed is: een absoluut welkom, een niet menselijk welkom.

Er zijn geen woorden voor. Het is als de 'kus van de eeuwigheid'.

Het viel mij dan ook op dat deze schilderijen, in al hun veelkleurigheid, een lichte kern bevatten.

De lezingen van vanmorgen hebben te maken met die lichte kern die in ons is en gaan over een god die er *niet* is en die er *wel* is.

Om te beginnen lazen we dat oerverhaal over de roeping van Mozes.

Terwijl Mozes de schapen van zijn schoonvader hoedt, krijgt hij in de woestijn een visioen.

Vanuit een brandende doornstruik hoort hij een stem.

En die stem zegt: 'ik ben de God van je vader, de God van Abraham, Isaak en Jacob' en die ook zegt: 'de jammerklacht van de Israëlieten is tot mij doorgedrongen, en ik heb gezien hoe wreed de Egyptenaren hen onderdrukken.

Daarom stuur ik *jou* naar de farao: jij moet mijn volk, de Israëlieten uit Egypte wegleiden.'

Mozes deinst voor die opdracht terug, ook al zei die stem: 'ik zal bij je zijn.'

En dan vraagt Mozes: 'Stel dat ik naar de Israëlieten ga en tegen hen zeg dat de God van hun voorouders mij gestuurd heeft, en ze vragen "wat is de naam van die God?" - 'wat moet ik dan zeggen?'

En dan krijgt hij als antwoord: 'Ik ben die er zijn zal.'

Zeg tegen de Israëlieten: "ik zal er zijn" heeft mij naar u toegestuurd.'

JHWH – Ik ben die Ik ben, of: Ik zal er zijn.

Geen klinkende godennaam dus, zoals bij de Egyptenaren en allerlei religies rondom Israël, maar een werkwoordsvorm van het Hebreeuwse werkwoord 'zijn'.

Ik zal er zijn.

Dat klinkt als een verhulling.

In Israël is geen sprake van een tastbare fysieke god, die je eventueel ook weer naar je eigen hand kunt zetten, maar van een onzichtbare god die nooit door wat en wie dan ook kan worden afgebeeld.

Een onnoembare god, nooit te vatten in welk begrip dan ook. Alleen aan te duiden met een werkwoordsvorm van het werkwoord 'zijn'.

Ik ben die Ik ben -Ik zal er bij zijn – een uitdrukking die vertrouwen vraagt.

Geen cognietieve, rationele kennis, geen technische informatie over 'een god ergens', maar alleen een belofte:

Ik ben er, Ik ben erbij.

Een dan van een god die zich de nood van mensen aantrekt - er erbij is – maar dan *dóór mensen*.

Ik heb de jammerklachten van de Israëlieten gehoord, Mozes, en *jij* moet erheen.

Een god die zich bekend maakt als een bevrijder en die bevrijding tot stand laat komen door mensen.

Een onzichtbare god die door het handelen van mensen voelbaar wordt.

Een verhulling, zoals ik zei, maar ook een onthulling.

Afwezig èn -op een heel bijzondere wijze- toch ook weer aanwezig.

In de eerste brief van Johannes en in het Johannesevangelie lezen we de uitspraak:

‘Niemand heeft ooit God gezien.’

En dat is maar al te waar.

God is de ‘Gans Andere.’

God overstijgt al ons bevattingsvermogen, al ons denken, Hij is van een *totaal* andere orde.

Geen enkel denkbeeld, geen enkel dogma, geen enkele belijdenis, kan Hem omvatten, God ondenkbaar.

God *bestaat* dan ook niet zoals andere mensen bestaan en dingen bestaan.

De Eeuwige of de Onnoembare is onttrokken aan al onze diemensies.

Discussies over ‘*het bestaan van God*’ zijn dan ook zinloos.

De *vraag* deugt gewoonweg niet, omdat het geheim van God zich onttrekt aan al onze dimensies, ook aan wat wij onder ‘bestaan’ verstaan.

Niemand heeft ooit God gezien, maar in de eerste brief aan Johannes wordt daar nog wel iets aan toegevoegd: *niemand heeft ooit God gezien.....maar als we elkaar liefhebben, blijft God in ons en is zijn liefde in ons ten volle werkelijkheid geworden.*

Die onnoembare God, die niet door ons te bevatten Eeuwige, manifesteert zich in de liefde die wij mensen voor elkaar opbrengen.

Dan is Hij erbij.

Geloven heeft dus weinig van doen met verstandelijke kennis *over* God, maar alles met vertrouwen *in* God.

Geloven *is* vertrouwen.

In vroegere tijden bestond er een diepe kloof tussen gelovigen en ongelovigen, zeker in de tijd waarin ik opgroeide.

Hoe ouder ik word - ik ben de 80 gepasseerd – des te meer ervaar ik het als een bevrijding dat die tegenstelling steeds meer verdwijnt.

We zijn immers in de eerste plaats allemaal *mensen* en dat overstijgt het wel of niet zogenaamd gelovig of ongelovig zijn.

We delen samen dit ondermaanse bestaan en zijn allen op zoek naar ware zin en geluk.

Wat is de zin van ons bestaan en hoe kunnen we die zin ervaren.

God is voor *mij* steeds meer van betekenis geworden als een kracht, een energie die ons ingeeft dat de zin van het bestaan is: dat *we er zijn voor elkaar*.

Ik ben er niet alleen *om en vanwege mijzelf*, maar juist voor de ander – gedreven door liefde.

Geloven is dat je vertrouwt dat *die* energie van de liefde overwint en dat in *die* zin het leven uiteindelijk sterker is dan de dood.

Daaraan hoef je nog niet meteen, als verplicht geloofs-onderdeel op dogmatische wijze, een hiernamaals te verbinden.

Het gaat om het hier en nu – licht en donker, hemel en hel, leven en dood, liefde en haat – ze spelen zich af in het hier en nu en wij *allen* – kerkelijk of buitenkerkelijk of ooit eens kerkelijk, gelovig of zogenaamd ongelovig, wij allen zijn in dit krachtenveld opgenomen – ieder met zijn of haar eigen zoektocht.

De verhalen en wijsheden uit de Bijbel kunnen ons helpen om daarin een weg te vinden.

Geen waarheden die geloofd moeten worden, maar - zoals ik al zei - opgeslagen levenslessen en verslagen van de menselijke zoektocht door alle veranderingen heen en *juist* in hun onderlinge verscheidenheid - een betrouwbare richtingwijzer voor je leven.

Op z'n Hebreeuws gezegd: Thora, oftewel richtingwijzer.

In het leven van Jezus van Nazareth komt die traditie van vertrouwen op een unieke manier tot uiting – een mens die wij volgens oud Joodse traditie 'Zoon van God' noemen, zoals ook de evangelist Johannes hem noemt in de evangelielezing van vanmorgen.

Geen biologische zoon van God en zeker geen godenzoon zoals die in allerlei godsdiensten voorkwam, maar een mens onder de mensen die ons is voorgegaan op de weg van vertrouwen in deze onnoembare God, die ons op een geheimnisvolle wijze zo *menselijk* nabij is.

Ik – of wij kerkmensen – hoeven hem niet dwingend evangeliserend aan anderen op te dringen, zoals dat in het verleden wel werd gedaan en nòg wel.

Ondanks zijn dood is hij immers nog altijd als een Levende in ons midden, als een weg om te gaan.

Het gaat om een geheim.

Ik heb veel moeten afleren als het om geloven gaat, u waarschijnlijk ook.

Maar dat betekent niet dat je terugvalt in alleen maar twijfel.

Al in de vroege middeleeuwen ontdekte men dat juist in het *niet*-weten dat geheim van God zich ontvouwt.

De mystici uit de vroege middeleeuwen spraken over God op een z.g. apofatische manier, apofanie betekent in het Grieks, ontkennen of niet weten.

Veelbetekend staat een mysticus als Meester Eckardt uit de 13 eeuw na Christus weer zo in de belangstelling.

Hij stond onder invloed van Agustinus die ooit zei: 'Ik zocht naar God maar vond Hem niet, omdat Hij al in mij was.'

Die gedachte treffen we ook aan bij Meester Eckardt:

God *is* er al maar moet nog in je geboren worden.

Lang voordat later geloven steeds meer een leerstellig karakter kreeg en het mysterie van God steeds meer op de achtergrond raakte, was er dus al dit diepe besef dat God er is en er niet is,

zoals Bonhoeffer zei: geloven *mèt* God, *zònder* God.

Mèt God als geheim, *zonder* God als een weet.

Hang je zoekend, tastend en niet wetend geloveng daarom niet te vroeg aan de wilgen..... Je bent op de goede weg. Amen.

Kyrië-gebed:

O God,
omdat U met evenveel heimwee
op zoek bent naar ons
als wij naar U
komt alles
in een ander licht te staan.
Te vaak is ons zoeken naar U
te krampachtig
meer gericht op weten
en kennen dan
op vertrouwen.
Zoals dit hoge huis al vol
van zonlicht was
voordat wij er binnentraden,
laat zo uw stralende liefde

ons vóór zijn.
Zo roepen wij U aan.....

O God,
omdat U met evenveel heimwee
op zoek bent naar ons
als wij naar U
komt alles in een ander licht te staan.
Uw licht verzengt niet
als een brandende zon
maar verwarmt en opent ons
naar elkaar
naar mensen wereldwijd
in een mild klimaat van
vrede en verdraagzaamheid.
Maar hoe anders is
de harde werkelijkheid
als wij ons gelijk willen halen
over onszelf en over U.
Daarom roepen wij U aan.....

O God,
omdat U met evenveel heimwee
op zoek bent naar ons
als wij naar U
komt alles in een ander licht te staan.
Onze hoop op *alles anders*
krijgt fundament
onze bewogenheid om mensen in nood
wordt meer dan medelijden
en vertaalt zich in
belangenloze hulp
ook al lijkt die een druppel
op een gloeiende plaat.
Laat de zachte krachten toch
sterker zijn dan alle bruut geweld
en laat uw nieuwe werkelijkheid
toch steeds weer ontstaan in deze wereld.
Zo roepen wij U aan.....

Gebod voor de Schriftlezing:

Maak ons ontvankelijk, God.
Dat oude woorden hier tot leven komen
en ons een weg wijzen.
Zo bidden wij om het licht van uw Geest,
door Jezus Christus, onze Heer.

Gebeden:

Eeuwige God,
oorsprong en doel en zin
van al wat is,
wij zoeken U, verlangen naar U.
Laat U toch vinden en
wijs ons de sporen die U trekt.
Dat wij niet verdwalen
in een doolhof van verzinsels
maar open gaan voor het
geheim van uw aanwezigheid.
Wij bidden U om een geest
van liefde, verdraagzaamheid en zorgvuldigheid
in onze zo gepolariseerde samenleving.
Wij bidden U voor mensen -wereldwijd- voor wie
het leven geen leven meer is
vanwege oorlog, honger en onrecht.
Wij bidden U voor mensen die
moedeloos zijn geworden en
en perspectief ontberen.
Voor allen die op zorg zijn aangewezen en
zorg verlenen bidden wij,
voor allen die leven met ziekte en verdriet.
Voor jongeren bidden wij die door somberheid
vitaliteit en levenslust dreigen te verliezen.
O God, laat ons
met al onze mogelijkheden en
onmogelijkheden
er zijn voor elkaar
tot zin en samenhang.
Voor uw kerk bidden wij
om inspiratie en de ruimte van uw hart.
O God,
in de stilte van dit ogenblik
leggen wij voor U neer

wat in ons hart is

in de naam van Jezus Christus, onze Heer,

die ons leerde bidden: Onze Vader.....